

JERZY BOREJSZA:

ROLA I ZADANIA SATYRY W DZISIEJSZYM ROZWOJU POLSKI LUDOWEJ

Proszę Państwa! Z prawdziwą treścią przygotowywałem notatki do zagajenia dzisiejszych obrad nie tylko dlatego, że przybywam dziś w nowym charakterze, w charakterze przedstawiciela Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej, partii, która waży każde słowo i do każdego słowa przywiązuje taką wagę i dlatego, że w ślad za słowem muszą iść i idą u nas pewne posunięcia, ale również i dlatego, że jesteśmy pod okiem najbardziej ostrych krytyków, jakich mamy w Polsce oraz dlatego, że wiemy, iż jednym niebaczonym słowem i jednym nieskuszonym sformułowaniem można zabić to, co jest najcenniejsze w życiu - humor i satyrę.

Jeżeli będziemy ^{nie będziemy} mówić o satyrze, ^{nie będziemy} to umówmy się, że będziemy mówić o satyrze nie tylko w jej wyrazie słownym, ^{nie tylko} nie tylko w wierszu, pamflecie, felietonie i artykule, ale ^{ze znaczącej} pod nazwą satyry ^{rozumieć} rozumiemy również to, co nieraz i często ^{było} w dziejach humoru i satyry najważniejszym wyrazem plastycznym tej satyry - karykaturę, rysunek i karykaturę portretową. Będziemy mówić o tym wszystkim, co stanowi całość satyry.

Proszę Państwa! ~~FUNKCJA PRASY W POLSCE~~ ^{z tego} Zdajemy sobie sprawę, że funkcja prasy w całości, funkcja słowa drukowanego i słowa uplastycznionego w Polsce po roku 1944 jest odmienna i będzie coraz bardziej ^{odmienna} ~~stosunku do tej funkcji i w stosunku do wartości tego wyrazu, jak~~ ^{była} do września 1939 roku. Wynika to stąd, że ^{układ} układ sił społecznych ^{żywalka} żywalka która się toczy odbywa się nie tylko nadal, ale ^{odbywa} odbywa się na innym ^{torze} torze i na innym ^{łożysku} łożysku, tam, gdzie jest ^{zupełnie} zupełnie inną drogą. Dotyczy to nie tylko satyry, ale całości literatury w odmiennych warunkach naszego ustroju.

Jest rzeczą jasną, że w okresie, w którym na niecałe 2,5 miliarda ludzkości /dokładnie 2,3 miliarda/ mamy 500 milionów ludzi, żyjących w zupełnie nowych warunkach społecznych, w zupełnie nowych warunkach budującej się gospodarki i w zupełnie nowych warunkach politycznych, a ^{percepcja} percepcja tych ludzi i krąg ich zainteresowań oraz ich życie emocjonalne staje się

coraz bardziej odmienne od kręgu zainteresowań i życia ludzi w gospodarce typu kapitalistycznego.

Jest rzeczą jasną, że te głębokie przemiany, jakie zachodzą na świecie, - ta rewolucja, której było wiele przykładów w dziejach ludzkości, musi się odbić również i na całości świata artystycznego, na całości twórczości oraz na twórczości satyrycznej. Kto tego nie rozumie, że to, co ^{to} robi się teraz ^{okresu przedrewolucyjnego} nie jest przedłużeniem do września 1939 r., ale jest ^{coś} zupełnie jakościowo nowym, - ten ^{to tego nie rozumie zawsze} (będzie stał w kręgu pomyłek i błędów i w kręgu nieporozumień, których nie ^{ma} należy ^{nie wstydzić} sprowadzać zawsze i wszędzie do nieporozumień z cenzurą, która nie zawsze ma rację. Ale nie o to chodzi. Chodzi o rzeczy znacznie głębsze i znacznie istotniejsze.

Skąd wzięła się ta iluzja w ciągu czterech lat, że to, co robimy, co drukujemy i wydajemy może być przedłużeniem tego, co było do września 1939 r. Miało to źródło nie tylko w iluzjach, tkwiących w środowiskach artystycznych, ale miało źródło w iluzjach, tkwiących poza światem artystycznym, tkwiących w świecie niektórych polityków.

Jakaż była ta iluzja? Iluzja ^{była} następująca: Demokracja ludowa, jako nowy ^{typ} ustroju politycznego, gospodarczego i kulturowego, ^{jest} typem współistnienia w stanie statycznym, w stanie harmonii bez walki ~~t.zn.~~ znanych i osławionych 3 sektorów: socjalistycznego, prywatnego i spółdzielczego. Iluzja taka ^{konkretnym tego było postanowienie prezydenta} prowadziła do tego, że ^{nie} ~~można~~ istnieć świat gospodarki kapitalistycznej ze światem gospodarki socjalistycznej i ^{dobrze} skoro mogą one współistnieć, to i na odcinku kulturowym to i na odcinku kulturowym ~~ten~~ sektor prywatny, ten sektor kapitalistyczny i ten sektor drobnomieszczański będą miały swój typ kulturowy, który ^{niezależnie} jest przedłużeniem w prostej linii tego, co było do 1939 roku.

Mechanika rozwoju społecznego w ciągu czterech lat, i procesy, jakie zachodziły w ciągu czterech lat udowodniły, że te trzy sektory, a faktycznie te dwa sektory: ^{sektor} socjalistyczno-spółdzielczy i sektor kapitalistyczny nie mogą współistnieć w stanie harmonii. Te cztery lata prężności klasy robotniczej, jej wzrost nie tylko liczebny, ale jakościowy

w państwie udowodniły, że między tym sektorem uspołecznionym a kapitalistycznym na wszystkich odcinkach toczy się i musi się toczyć walka i proces ten musi się zakończyć ^{i zakończy} zwycięstwem sektora spółdzielczego o typie socjalistycznym i kulturalnym.

Nie będę wracał do rzeczy, które, jeśli czytacie, a część z Was czytuje uważnie gazety, są nam znane z prasy codziennej. Nie będę wracał do elementarnych pojęć, które w ciągu ostatnich miesięcy zostały rozwinięte szczególnie w referacie Sekretarza generalnego PPR Bolesława Bieruta. Z czego trzeba zdać sobie sprawę? Trzeba zdać sobie sprawę na każdym odcinku twórczym, że nie wisi się w powietrzu, a pracuje się i tworzy się w pewnych konkretnych warunkach politycznych, gospodarczych i kulturalnych.

~~Na czym polega i co jest wielką nadzieją i co ~~nie~~ powinno napawać wielką otuchą satyryków?~~

Satyra nie może istnieć bez walki. Satyra rozwija się i rośnie najlepiej w okresach wielkiej i zacieklej walki. My obecnie stoimy, ale w najbliższych latach ^{w obliczu} będzie w Polsce wielka walka, wielkie starcia i wielkie zmagania się między światem nowym, światem socjalistycznym i tym, ~~co pozostał~~, z tym, co jest bardzo ważne ze świata starego. Z tej walki trzeba zdać sobie sprawę, ta walka określa wielkie rzeczy, o których dzisiaj będziemy tu mówić.

Kto reguluje, kto określa i kto dysponuje, że tak powiem, kierunkiem rozwojowym ~~literatury i sztuki~~ całości literatury i całości sztuki i kto reguluje to na odcinku satyry?

Było by błędne i szkodliwe ~~iluzją~~ ^{kierunek rozwoju literatury} sądzić, że reguluje się to mechanicznie czerwonym ołówkiem redaktora, czy cenzora. Jest to jeden z objawów normowania tego, ale nie najważniejszy. Najważniejszą rzeczą jest to, że pewne formy satyry, humoru i anegdoty obumierają i nudzą i wywołują protest, w tym wszystkim, co rośnie w społeczeństwie i w państwie. ~~Przestają one ciekawić i bawić~~ Przestają one ciekawić i bawić. Reguluje to nowy układ sił społecznych, jaki powstaje u nas w kraju.

wzrostu

Musimy dojść do wniosku i każdy z nas o tym wie, że Nowy konsument który wyrasta nie jest drobnym konsumentem. Jest to siła, która będzie z roku na rok ~~decydować~~, jest to ten proletariatus, od którego wielu z nas ~~jest bardzo daleko i którego nie widzi się~~, a który staje się największym decydującym konsumentem dóbr kulturalnych, ~~łącznie z tym wszystkim co określamy, jako lud w Polsce. Trzeba wiedzieć to, że zaczynamy Wkraczać~~ w plan 6-cioletni, w wyniku którego ilość siły roboczej w Polsce zwiększy się o 900 tys. robotników wykwalifikowanych, którzy przybędą do przemysłu, o 116 tys. techników, o 20.500 nowych inżynierów, o 8 tys lekarzy, o 7 tys. inżynierów-agronomów i t.d., którzy wejdą do produkcji przemysłów krajowych w masie 1,2 a nawet 1,4 miliona ludzi wyrwanych częściowo ze wsi, częściowo z nieprodukcyjnych gałęzi przemysłu, ^{brut to} którzy staną się konsumentem tych dóbr kulturalnych. Bo jeżeli robotnik niewykwalifikowany nie jest jeszcze konsumentem, to trzeba sobie powiedzieć że robotnik wykwalifikowany, inżynier, lekarz i agronom, to jest ten konsument, który będzie decydował, będzie przyjmował i nadawał kierunek

Albo będzie harmonia między tymi, co tworzą, ^{t.j.} dotychczasowy ^{cent} produkcją ~~dotychczasowy satyryk, malarz itd.~~, albo ta wielka siła, jaka powstała je przełamie ~~prze~~ grody, które dzielą i stworzy poza dotychczasowym producentem nowy swój typ literatury, odpowiadającej mu.

^{Wskazanie} z tych rzeczy na wstępie naszych rozważań i dyskusji należy ~~całkowicie zdać sobie sprawę~~. Nie można patrzeć z punktu widzenia przypadkowych obserwacji i przypadkowych spostrzeżeń w wagonie, w cukierni, czy na wywczasach ^{Wskazanie} ~~na to, co jest decydujące i co jest olbrzymim rewolucyjnym procesem, u nas w kraju.~~

Rzecz jasna, że ~~W~~ miarę wzrostu sił klasy robotniczej i w miarę pocucia jej siły, a ma ona wielkie poczucie swej siły, walka klas, walka między tym, co nazywamy socjalizmem, a tym co nazywamy kapitalizmem, będzie się ~~zaostrzać i zaostrzać~~ i socjalizm będzie zdobywać coraz to nowe pozycje. Musimy dziś stwierdzić i ~~W~~ dziś już obserwujemy, że w wielopłaszczyzności i mnogości form satyry niektóre formy, a szczególnie typ jednej z form satyry zaczyna obumierać, co jest zjawiskiem, które

Wystarczy przeczytać

codziennie obsdrwujemy. Nie wiem, czy czyta iście Państwo kiedykolwiek listy czytelników na temat takich czy innych dowcipów czy satyry, ^{aby im było} ~~ale~~ faktem ^{ma się} jest, że anegdota, dowcip, ^{em} karykatura nałożona ~~er~~ erotyzmem i pornografią wywołują w społeczeństwie, a społeczeństwem nazywamy nie garstkę ludzi ale wielką masę, odrazę, falę listów oraz protestów, tak że ~~słu~~ ~~chać~~ to zniechęca się.

Zauważcie, że przed wojną w środowiskach studenckich nawet tej inteligencji mieliśmy często jakieś zamięłowania, ^{wódce} Tu i ówdzie przy ~~wódce~~ przy kolacji czy libacji opowiadano sobie na przemian pomograficzne i seksualne dowcipy. Jeśli teraz jesteście zaproszeni na jakąś libację czy to w gronie oficerów Wojska Polskiego czy studentów, to stwierdzicie, że typ zainteresowań seksualnych obumiera. Nie ma na to popytu, a jeśli jest popyt, to wśród bardzo małej garski ludzi.

Trzeba ^{odmianowy charakter} o tym pamiętać, że ten chłop, ^{niekulturowy} który przychodzi ze wsi do miasta z ^{starymi} pewnymi nawykami i ~~nawykami~~ i z ^{psychicznym} pewnym zdrowiem nerwowym i ten robotnik, który ma dużo zdrowia moralnego - ten nowy konsument odrzuca ~~te~~ i ten typ dowcipu obumiera, ~~moim zdaniem~~, śmiercią naturalną, a jeśli żyje jeszcze, to za rok lub dwa będzie coraz bardziej eliminowany i coraz bardziej usuwany. To nie jest żaden przypadek. Tego nie można analizować na gruncie zainteresowań zamkniętego kręgu waszych znajomych czy ludzi, którzy z wami bezpośrednio się stykają. To trzeba analizować na podstawie odruchu czytelnika i na podstawie masowej korespondencji, która do nas napływa.

to Tego zrozumieć nie można, jeśli nie zrozumie się innej podstawowej rzeczy, że zmiany jakościowe, jakie obecnie ^{ca} zachodzą i obecna wielka rewolucja, ^{od momentu} jaka zachodzi są jakościowo ze swego typu odmienne aniżeli Wielka Rewolucja Francuska. Jeśli Wielka Rewolucja Francuska zrodziła burżuazję, która później, jak wiemy od Balzaca i nie tylko od Balzaca, zaczęła się lubować, drapować i maskować się ^W pod obyczajowość arystokracji francuskiej i jeżeli te procesy mieliśmy we wszystkich krajach ~~xxxix~~ i jeżeli ^u mieszczaństwo i drabnomszczaństwo zaczęło przejmować od arystokracji ^u okresu feudalnego ~~te~~ zgniliznę ^u pewną i ten rozkład, to nowa klasa, która

obejmuje teraz władzę na świecie - proletariat ~~nie jest klasą, która będzie się drapować i może drapować się z istoty swej pod maskę i obyczajowość i życie drobnomieszczańskie i mieszczańskie.~~ Ta klasa tworzy nowy typ obyczajowości, będzie go tworzyć stale, ~~i nie będzie przejmować jej ani od drobnomieszczaństwa ani od mieszczaństwa tego, co było rozkładowe, zgniłe i obce i co ciągnęło się długą nicią przez wieki.~~

Bezzębny dowcip szmoncesowy, dowcip o teściowej, ten klasyczny temat, musi obumierać w społeczeństwie, w którym ta teściowa przestaje być stróżem posagu wobec swego zięcia, w którym kobieta zaczyna pracować tak, jak nigdy dotychczas nie pracowała i w którym ~~to całe~~ zagadnienie teściowej traci swoją wagę. Humor rozkładający zmienia swe formy.

~~Czy oznacza to zanik humoru obyczajowego i sk satyry obyczajowej i zniknięcie tego rodzaju~~
 Czy ~~zniknie~~ tej (satyry obyczajowej) ~~znaczy, że wkraczamy w okres, kiedy nie będzie już potrzebna.~~ Wręcz odwrotnie - ale musi być ona wycelowana, musi być wymierzona i musi mieć charakter wychowawczy.

to to zasady
 Chcę podkreślić ~~to~~, że ~~Dziś dla nas zagadnienie każdego dowcipu, zagadnienie każdego humoru i zagadnienie każdego rysunku i każdej karykatury, my przedstawiciele świata, którzy planem gospodarczym potrafili pro-~~
~~wadzić w ciągu tych lat i poprowadzić w plan 6-cio letni, tak, że Warszawa i Polska będzie przebudowywana i odbudowywana. My jesteśmy tak skoncentrowani na tym Wielkim Wysiłku, jaki się dokonuje, że dla nas każdy dowcip, który nam przeszkadza w robocie i zamula nam robotę, demobilizuje i odbiera tę energię i tę siłę społeczeństwu - jest szkodliwy i jest nie tylko anty-socjalistyczny, ale antynarodowy. Dla nas wycelowanie satyry i upatrzenie kierunku tej satyry oraz upatrzenie warunków jest zagadnieniem takim samym jak zagadnienie ile obrabia rek i traktorów wyprodukujemy i ile maszyn będziemy mieli i ile będziemy mieli fabryk.~~

Jeśli na odcinku gospodarczym doprowadzamy ~~do takiego wysiłku, że w ciągu 6 lat chcemy zwiększyć przemysł w Polsce o 250% w stosunku do stanu z końca roku 1949, to rzecz jasna nie dziwicie się nam, ludziom polityki, że jeżeli tak zapatrzeni w jeden cel, który z takim uporem re-~~

~~Jeżeli spotykamy wroga i bierzemy~~
aluzujemy, (każdy dowcip, który sieje panikę wojenną i rozbraja społeczeń-
stwo i sieje niewiarę we własne siły - spotykamy go wrogo i tak samo go
tępiemy.

Proszę Państwa! Kiedy zajmowałem się literaturą interesowałem mnie ta-
kie zagadnienia: Co zostało w historii z satyry obyczajowej w ciągu wieku
i co ~~pozostawało~~ z pokolenia na pokolenie przekazywane z niej, kiedy ona
powstawała.

Każdy człowiek, a szczególnie każdy artysta ma trochę tęsknoty do wiec
ności. Przyjrzyjmy się, co zostało ^{w historii} w dziejach z satyry. Czy został dowcip
"bocianowy" i "wolnożartowy", czy pozostało w dziejach satyry to neuras-
tenne malkontenctwo, które jest w każdej epoce? Pozostało - na margine-
sie. Pozostało to, co szło ^{dobrym myśleniem} noga w nogę z epoką i wielkimi przemianami i
^{ten rodzaj satyry, który pomagał} to, co pomagało budować satyrę, budować obyczaje i tworzyć nowe.

Jeżeli w dziejach satyry pozostał Cervantes z "Don Kichotem", Rabe-
lais, Voltaire, Sartykow-Szczedrin i Czechow, to dlatego, że ~~okiem saty-
ry~~ widzieli to, co dla satyry jest najważniejsze - śmieszność ~~z~~ pozos-
tawieniem ^{starych} starych form przy ^{powstawaniu} istnieniu nowych sił społecznych. ~~Przejrzyj-
cie historię satyry, to stwierdzicie, że wszyscy oni bili w stare obu-
marke formy satyry, niszczyli je i wykpiwali śmieszność pozostawiania
ich w imię jej nowej treści, która wybiegła daleko naprzód. Przecież
Don Kichot jest ^{dlatego} tak śmieszny, że żyje obyczajowością i formami etycznymi
z okresu feudalnego ^{w nas} wtedy, kiedy feudalizm ^{już} obumierał i zjawia się nowa
^{myśladnia} maszyna epoki - młyn, wiatrak.~~

~~Przecież Voltaire, Rabelais, Sartykow-Szczedrin i Czechow są wielcy
dlatego, że np. W "Wiśniowym Sadzie" ^{chuchaw dają} jest najbardziej ludzką satyrą tej
obyczajowości obszarniczej. Jest to ludzka droga przeszłości, obecnie
obumierająca, kiedy w Rosji rośnie jeszcze kapitalizm.~~

Jeśli ktoś ~~myśli o tym i pragnie~~, żeby z jego codziennej twórczości
i jego wysiłku coś pozostało, to niech popamięta jedno: pozostanie to, co
jest ześrodkowane, wycelowane i skoncentrowane - niebezpieczeństwo sta-
rych form w okresie, kiedy narasta wielka forma i siła gospodarcza, którą
jest socjalizm. I dlatego, jeśli niektórzy z was przynoszą do redakcji,

~~piszą~~artykuły, felietony i kalambury oraz robią rysunki i karykatury, które następnie przenoszone są na papier ~~na~~ i na druk i w których było drobnomieszczańskie malkontenctwo i własna neurastenja, którą noszą ^{w imię obiektywizmu} wszyscy i w nich wykpiwają ^{całkowicie} wszystko, chcąc być obiektywnymi - to powiadam, że z tego obiektywizmu tyle zostaje, co z mydła u fryzjera, które ścieka razem z brudem - nic nie pozostaje. Jest to sprzeczne z pojęciem satyry. ^(Być satyrykiem i nie mieć stanowiska). Nie można być satyrykiem i siedzieć okrakiem na barykadzie. Satyryk z istoty swej twórczości i z istoty swego powołania zajmuje stanowisko albo pro albo contra. Ten malkontent i ~~nerwowiec~~ ^{nerwowiec} neurastenik, który pod wpływem alkoholu ~~pije~~ ^{pije} felietony i któremu wszystko nie podoba się i który przezucza na papier swój rozrachunek drobnomieszczańskich z kolegą ze swego zamkniętego kręgu i jest oburzony, kiedy tego ^{nie drukuje się}, ^{ze swoim} to ten typowy dla drobnomieszczaństwa plotkarski ^{ton} felieton ^{czy} wiersza, ^{nie tylko napisano tytuł} w którym występuje wysuwanie swoich spraw osobistych poza sprawę zasadniczą - z tego nic nie zostanie, to ścieknie rysztykiem, jak brudna woda. Pozostanie ^{to}, co będzie w odczuciu satyryka nie tylko jego chwilowym nastrojem i niedomaganiem żołądka przerzucanymi na papier, ale to, co wyjdzie spod pióra i przyczyni się do porzucenia starych form, a budowania nowych form satyry.

Stąd, proszę państwa, nie trzeba się dziwić. Nie jestem kaznodzieją ani pastorem i nie mam zamiaru prawić nikomu morałów, ale jest jedna rzecz o której nie można zapominać, że ^w walce o ^{nową} naszą literaturę i o naszą obyczajowość, w walce o nowy typ etycznego i moralnego człowieka, ^{satyryk} ~~masi on~~ być odmienny od typu świata mieszczańskiego. Nie dziwcie się ~~temu~~, że satyra obyczajowa, która ^{z punktu widzenia kołtuna} wysmiewa kołtuństwo i pobłażliwie patrzy na cechy kołtuńskie ^{patrzy} z wielką serdecznością i z humorem pobłażliwością - (nas nie zadawała) i że Krytyka kołtuna z miłości do kołtuna, to nie jest nasze stanowisko. ^{Tutaj będziemy się coraz bardziej rozchodzić z tymi kolegami, którzy tego głęboko nie odczują i nie zrozumieją.} Nikt z wielkich satyryków i ~~kołtuńskich~~ ^{klasycznych} klasyków nie krytkował obumierających form z łagodnością i bez nie nawiści i bez pasji, która powin-

na cechować satyryków. Potem, żeby satyra nie obumarła i żeby spełniła wielką swą rolę historyczną, musi wyjść poza krąg widzenia zamkniętych drobnomieszczańskich środowisk, w przeciwnym wypadku ~~ona~~ swej roli nie odegra, i nie zwalajcie tego na cenzurę, bo odrzuca ją nowy czytelnik, który rośnie, który jest w Polsce i który czyta książki i który bardzo krótko patrzy na wasa jak i na nas wszystkich.

Proszę Was - ^{teraz} czego ^{to} [my, politycy] ^a chcemy, ^{to} chcemy, aby nowa satyra walczyła o nowy styl codzienny naszego życia, o styl codzienny każdego z nas, o styl codzienny urzędnika nowej Polski, o styl codzienny naszych zebrani i przemówień, ^{matematyczne} ~~ale~~ nie z punktu widzenia ^a ~~nervowości i neurastenika~~, ale z punktu widzenia ^a ~~tej~~ prostoty i ^a ~~tej~~ nowej siły, jaką jest socjalizm. Nam ^{istnieć} mówią ^a [niektórzy], że nie ma przeciwnika, bez przeciwnika ^{satyra} ~~(nie może żyć satyra)~~. Mówią niektórym, że nie ma o czym pisać i nie można pisać tak, jak ^a ~~chce się~~, bo nie pozwala się na to.

^{miu} ~~Jest przeciwnik, jest wróg, ale żyjący w zamkniętym kręgu drobnomieszczańskim prowincji. Niektórzy tego wroga nie widzą. Wróg dla satyry musi być konkretem i w Polsce ^{konkretnego wroga} ^{konkretnego} ~~on istnieje~~; - ^{istnieje} ~~istnieje~~ biurokrata i tępak, ~~istnieje biurokrata~~, którego krytykował minister Minc na naradzie gospodarczej i krytykowali go ~~na tej naradzie~~ również robotnicy. ^{Minister Minc mówi o czterech punktach} ^{Minister Minc mówi o czterech punktach} Minister Minc mówi o czterech punktach tej biurokracji i czy to znalazło odzwierciedlenie w satyrze. Bardzo mało, mimo że wróg-konkret został wskazany. Oczywiście, jeśli ^{się uważa} ~~ktos chce~~ zrobić, że wszystko w Polsce jest biurokracją, że wszystko niszczy je, jeśli ^{się} ~~nikt~~ nie widzi perspektywy i hierarchii zagadnień, to źle patrzy. Jest w Polsce konkretny wróg ^{wróg} ~~z~~, ^{ostre} ~~można~~ ^{ostro} w ten cel strzelać. Jest w Polsce ~~to~~ najsmieszniejsze, co ^{było} ~~było~~ na jbardziej przez satyryków zapomniane, pozostałość fanfaronady szlacheckiej i tytułomani, stylu szlacheckich przemówień ~~jak~~ i fanfaronad akademickich. Można ^{to} ~~to~~ ^{wykpić} ~~wykpić~~, bo to jest konkretny wróg. Istnieje kapitalistyczna mentalność, którą można wykpić, ^{pozostała} ~~pozostała~~ ona jeszcze wśród dyrektorów domów towarowych i niektórych dyrektorów zrzeszeń, których ^{pozostawało} ~~pozostawało~~ i nadal ~~będziemy~~ ~~zdejmować~~.~~

Jeśli ktoś mówi, że nie ma wroga i nie ma celu i nie ma punktu a-

taku, to ten nie widzi, co się dzieje i nie czyta tego, jak się krytykuje i nie widzi tego, że po Plenum sierpniowo-wrześniowym poprzez cały kraj i ~~Polak~~ poprzez wszystkie fabryki i narady robotnicze idzie fala krytyki, na jaką nie może pozwolić sobie żadne państwo, tak, jak nasze państwo o demokracji ludowej idące do socjalizmu. W żadnym kraju nie była by możliwa taka Narada Gospodarcza, jaka miała miejsce w Warszawie. Ale nikt z Was na niej nie był. Zebyście słyszeli co i jak się krytykuje, to byście zobaczyli, że ~~jest~~ jest miejsce na wielką krytykę w okresie, kiedy obie partie robotnicze idą do zjednoczenia i czyszczą swoje szeregi, czyszczą je na kołach i na zebraniach. Nie boją się wyrzucić z partii wicewojewodę i ata kowań podsekretarza stanu.

Czy jest prawo krytyki w Polsce? Tak, jest, ale ~~wymiarz~~ wymierzona na krytykę wymierzona i wycelowana oraz stanowiąca jedność z tym wszystkim, co robimy w naszym kraju.

Powtarzam jeszcze raz. Chcecie, czy nie chcecie widzieć i tego nikt nie widzi, że ten typ konsumenta z przed września 1939 r. - ta drobnomieszczańska/^{elita} obszarnicza inteligencja zaczyna wygasać i będzie wygasać z roku na rok w Polsce w miarę rozwoju przemysłu i w miarę zmiany form i przemian społecznych.

Zjawiał się nowy konsument; ten nowy konsument jeszcze dziś śmieje się, kiedy w świetlicy pokazują mu skecz, w którym jest historia o tym, jak że ni się urzędnik z urzędniczką, nazywa się on Piekutowski, ojciec ma na imię Alfons, a matka - Kunegunda. Odbywa się to przy erotycznym i płaskich dowcipach.

Byłem na uroczystości przodowników pracy przy budowie Domu Słowa Polskiego. Brać robotnicza śmiała się, ^{wprawdzie i jednocześnie widział krytykował} ale mówiąc, że ~~wszystko~~ ^{całkowicie} jest niesmaczne, krytykując przy tym.

Nie chcemy, aby nowo-zaawansowana klasa społeczna, która stale awansuje, ~~i~~ nie chcemy, aby robotnik, który idzie dalej i coraz dalej i który nie może awansować jak burżuazja obyczajowo w arystokrację, ~~ale~~ musi iść wyżej ^{i nie tragicznie} z ~~dużym~~ ^z poczuciem swojej klasy ~~stworzenia~~ ^z nowej jakości etycznej i kulturalnej. Nie chcemy, aby idąc ze wsi do miasta na stanowisko dyrektora, obrastał w cechy drobnomieszczańskie punktu widzenia. Nie chcemy,

aby on przejmował drobno-mieszczański punkt widzenia na te rzeczy. I dla tego taki tygodnik, jak "Mucha" nie może żyć powtarzaniem dowcipów z przed 1939 roku i tygodnikiem fryzjerskiego typu.

Proszę Państwa i fryzjer się zmienił. Nie można uważać, że linia "Muchy" jest linią przedłużenia "Muchy" z przed roku 1939. Nie można uważać, że "Mucha" jest kontynuacją /nie mówię, że jest/ tego wszystkiego, co było do roku 1939. Nie sądzę, ażeby była możliwość przedrukowywania wszystkich dowcipów z przed 1939 r.

Przechodzę do drugiej sprawy. Pytają Często, czy jest miejsce dla t.zw. abstrakcyjnego, czystego dowcipu? Czy jest miejsce dla dowcipu, który jest poza czasem i przestrzenią? Czy jest miejsce na dowcip niwzwiązany z tym konkretem, który jest dzisiaj?

Rzecz jasna - jest ~~na~~ miejsce. Taki dowcip, który jest eksperymentalnym dowcipem i który niewątpliwie przetrwać będzie mógł, w okresie komunistycznym tj po przejściu z socjalizmu do komunizmu ~~składają się z~~

Nowe pokolenia satyryków myśleć będą o tym, jak satyrę i humor przestawić na nowy etap ludzkości. Niewątpliwie wiele z tej eksperymentalnych ~~pracy~~, jaka jest w dowcipie abstrakcyjnym będzie przyjęta. Jest więc na ten dowcip miejsce. Chodzi nie tylko o miejsce, ale i proporcję tego dowcipu. Chodzi o sens tego nonsensu.

Jeśli ktoś uważa, że te filmówki, (jakie idą w naszej prasie) i te rysunki filmowe oparte są na najgłupszej części nonsensu i że chcemy wychować na tym pokolenie, które wrasta w kulturę, to myli się zupełnie. Te rysunki filmowe są niepotrzebne i szkodliwe. Nie chcę cytować tych filmówek, ale są one oburzające, swoim nonsensem, szczególnie częścią amerykańskich, wychowują ludzi na śmiechu bezmyślnym, bez żadnego sensu i bez żadnej treści.

Jeśli ktoś sądzi, że pod maską rzekomo czystej sztuki dla sztuki można demobilizować społeczeństwo, albo pod tą maską szerzyć niewiarę i pesymizm, to dla nas jest to bardzo istotna sprawa - nie chcemy pesymizmu w satyrze! Nie chcemy niewiary, szerzonej pod maską czystej sztuki dla

szuki. Nie chcemy ^{benewola} panikerskich nastrojów i neurastenicznego malkonten-
 ctwa. Jeżeli ^{temu lato} ktoś w taki sposób rozumie sztukę dla sztuki i w taki sposób
^{bezmyślne stojące} rozumuje nonsens ~~z~~ pod przykrywką tego chce wprowadzić to, co doprowa-
 dzi ~~do~~ ^{do} upadku wiary społeczeństwa, do niewiary i do sceptycyzmu, to bę-
 dziemy ~~z~~ ^{bezmyślnie} tym walczyć razem z Wami i musimy wypowiedzieć ~~temu~~ ^{temu} walkę.

Przechodzę do sprawy satyry politycznej, jak jest w Polsce i jaka ^{być} ~~być~~
 powinna. Nie będę cytował przykładów z historii, ale sami dobrze wiecie,
^{2 historii} że w okre się najbardziej zaognionej walki klas ~~w XIX wieku~~ powstawało
 najwięcej czasopism satyrycznych, ^{to} ~~to~~ to okresy największego rozwoju saty-
 ry. Sądzę, że okres, ^{walki klasowej} w który wstępujemy, kiedy ^{pojęciem} wroga jest określony i jest
^{obejmujące} nim wszelką forma wyzysku człowieka przez człowieka ~~ixkiadixwixix jak~~
~~bogacz wiejski, bogacący się na wyzysku chłopca i kiedy w tępujemy w okres~~
~~zacieklej walki klasowej, to możemy sobie powiedzieć, że w tym okresie~~
^{stwierza} jest najlepszą atmosferę i warunki dla rozwoju satyry.

Kiedy Erazm z Rotterdamu ^{wsp} pisał przeciw feudalizmowi, kiedy Hogarth ^{pi-}
^{sał} przeciw obszarnikom i kiedy w Polsce ^{okres} była satyra ^{okresu} arianizmu,
^{okres} kiedy był Sejm Czteroletni i kiedy był w Polsce najpiękniejszy pamflet -
^{były} to okresy walki mas, okresy zmagania się ^{tych} dwóch światów, ^{ostre} na tej
^{walce} wyrastała satyra.

I ^{to} ~~ten~~ ^{okres} ~~okres~~, który ^{obecnie} przeżywamy należy uważać go za ^{najlepszy} najlep-
^{szy} ~~okres~~ ^{okres} dla wzrostu twórczości i wzrostu satyry ^{wszelkich} wszelkich form.

Rzecz jasna, że ^{istotna} różnica między okresami, w jakich walczyli
 i Hogarth i Domieux i cała satyra francuska pierwszej połowy XIX wieku
 Różnica ^{jest} ~~jest~~ bardzo istotna. Satyra ^{wówczas} wówczas walczyła ^{wtedy} wtedy, kiedy wła-
 dza polityczna i władza gospodarcza były w ręku wroga; ^{i wtedy} i wtedy uderzenie
 było ^{bardzo} ~~bardzo~~ ^{proste} proste. Uderzenie było wymierzone w tę władzę polityczną i
 w te siły gospodarcze, które tę władzę polityczną podtrzymywały. Satyra
 była antyrządowa i antywyzyskowa. Odmienna i zupełnie inna sytuacja
 jest w Polsce. Sytuacja ^{ta} ~~ta~~ jest odmienna ^{dlatego} dlatego, że ^{władza} władza polityczna
 i węzłowe odcinki gospodarki ^{sa} ~~sa~~ w ręku ^{tych} tych ludzi, którzy reprezentują
 postęp ~~a~~ ^{nie} ~~reakcję~~, natomiast ^{Walka} Walka ^{odbywa} odbywa się ^{wewnątrz} wewnątrz ^{siłami} siłami reak-
 cyjnymi, ^{których} ~~których~~ ^{ponnie} ~~ponnie~~ ^{jsz} ~~jsz~~ ^{nie} ~~nie~~ ^{należy} należy, które ^{stanowią} stanowią ^{dość} dość wielką si-
 łę gospodarczą, ^{jeszcze} ~~jeszcze~~ ^{dość} ~~dość~~ ^{wielką} wielką i ^{słabo} słabo zaatakowaną ^{siłę} siłę kulturalno-

bezmyślne stojące

W wiadomości

Wst. nuz man

Na zachodzie

trudności

sympatyczny

trud odległości

precyzyjnie w to uilo postacie

obyczajową. Powiadają, i z tym ~~zgadzam się~~ ^{Przyznaje}, że satyra pro-rządowa jest zupełnie odmienna w swojej funkcji, szczególnie ^{zas} w naszych warunkach, jest znacznie trudniejsza. ~~xnixklixsxyxa~~ Trudniej jest ^{dris} wydawać pismo satyryczne przy ^{trwającej leniwej i mied} mentalności do 1939 roku, która trwa jeszcze u kolegów, aniżeli w roku 1905 w Rosji, kiedy ^{nagle} w jednym tygodniu pojawiło się 400 pism satyrycznych ^{na fali rewolucji}.

Chcę dać przykład wielkiego satyryka, którego wszyscy znacie oraz wielkiego rysownika, który ^{petrafił} w takim ^w okresie, kiedy władza polityczna przeszła ^{w nocy bojowników} do postępu ^{rozległa się na} i walka była z reakcją ^{podofil} gospodarczą i kulturalną, stworzyć nowy typ satyry. Mówię o Majakowskim. Wczoraj w nocy, aby sobie sprawę satyry ^{by to sobie} bardziej ^{wyobrazić} uzmysłowić ^{wziąłem} do ręki pierwszy tom Majakowskiego, obejmujący rysunki, kalambury i epigramy. Nie jest to ^{typ} kalambury, ^{dla ułbrego} że z konieczności ^{najbardziej} powiązane jest ^z słowem i ^{nie patrzy się na} sens i drukuje ^{było zabawa} i wszystko jest ^{to} dobrze, ale jest tam ostry kalambur polityczny. Majakowski, pracując w tych samych warunkach, co wy, zdobył ~~xxkix~~ się na stworzenie nowego typu satyry, którą czyta się ^z dzisiaj z wielką ~~przyjemnością~~ ^{przyjemnością}, tej satyry, która ^{jak cykle aktualne} pozwala posłać do redakcji rozmowę z inspektorem 25 lat temu ^{pisaną} i pozwala z wielkim ^{humorem} czytać jego wiersze o posiedzeniach. ^{W nowych warunkach satyry} Stworzył ^{on} pewne ^{stałe} i istotne, rzeczy w tych warunkach.

Oczywiście metodami obiektywizmu, metodami beztenncyjności ^{nowy typ} humoru ^{nie} powstanie. Musi on być ^{ten} tendencyjny i musi powstać, jak satyra Majakowskiego, która powstała z tego, że rozumiał on i wyczuł, ~~xxkix~~ ^{co} znaczy walka chłopstwa w Rosji i co znaczy ^{walkę} proletariatu w Rosji w różnych okresach.

Nie można być satyrykiem ^{bez} tego, ^{aż} aby ^{czytać} i ^{wiedzieć}, co się dzieje w kraju i ^{nie} tylko ^{czytać} nagłówek ^{na} pierwszej stronie. Są ^{taacy}, którzy biorą gazetę do ręki i czytają nagłówek o Marshallu. Ale ^{Nagłówek} są szablonowe i ^{statystyka} wykazuje, że ^{największym} ^{tematem} ^{wrogiem} ^{tematem} do wykpiwania jest Marshall. ^{Widocznie} ^{najwięcej} nagłówek, w ubiegłym roku, w gazetach było z nazwiskiem Marshalla. ^{Jeśli} ktoś ^{sądzi}, że ^{można} ^{mówić}, ^{tworzyć} ^{albo} ^{pisać} ⁱ ^{brać} udział w satyrze politycznej przy niewiedzy politycznej, to jest to ^{duże} ^{nieporozumienie}, które ^{prze} prowadzi do banału zarówno artystycznego (w Polsce) i do banału, który ^{zarówno} ^{pod} ^{wplywem} ^{artystycznym} ^{jak} ^{politycznym}.

czyta się w wierszu.

Satyra jest ^{najbardziej} ostra, ale ⁽ⁱ⁾ najbardziej obosieczną i najbardziej niebezpieczną bronią. ^{Wtedy} Satyra może ^{niekiedy} często wymagać takiego wy- szkolenia, ^{szereży} zainteresowania ^{głęboko} i zrozumienia ^{wymaga} procesów społecznych i politycz- nych, jak ^{mi jakikolwiek inny rodzaj literatury} rzadko od kogo się wymagał tego. ~~Pozostawać w niewiedzy tego, co się dzieje nie można, gdyż tworzy się w Polsce nowy trwały typ satyry~~

Jeden z kolegów literatów przyjechał z zagranicy i opowiedział mi, że jak przyszedł do poselstwa 11-ty numer "Nowych Dróg", poświęcony Plenum sierpniowo-wrześniowemu, on rzucił robotę, zamknął się w pokoju i do rana czytał ten numer. To nie jest człowiek z naszego obozu, do którego ja należę i część kolegów tu obecnych, ale powiedział mi, że gdyby miała być państwowa nagroda za najdramatyczniej szy utwór literacki, to powinna być przyznana 11-emu numerowi "Nowych Dróg".

Proszę Państwa! Nie trzeba pomniejszać tego, czym było Plenum sierpniowo-wrześniowe Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej, oraz czym była Rada Naczelna Polskiej Partii Socjalistycznej. Nie można pomniejszać tego dramatu, jaki się ^{rozgrywał na Plenum sierpniowym} odbywał i pomniejszać wagi ^{tych} spraw, jakie się toczą na każdym ~~walki~~ odcinku - na odcinku ^{toczonej} walki z fi- listerstwem obyczajowym i pozostałościami okupacji, na odcinku obyczajow- wym u nas i ^{walki z} z tym zaśmiecaniem ogniw w walce politycznej i co się odby- wa teraz.

Nie można być satyrykiem politycznym, jeśli nie rozumie się, że roz- poczyna się okres w naszej polityce, w którym następuje ^{widzi} po 60-ciu latach rozbitcia ^{dotychczas} /zjednoczenie klasy robotniczej, następuje zjednoczenie i upotę- ^{patyzuje} gowanie siły politycznej tej klasy, która przoduje i kieruje ~~ty~~ państwem. I że to odbywa się nie na ^{zasadzie} podstawach jakiegoś złożonego cocktailu mecha- nicznego, a ^u na ^{zasadzie} podstawach określonego rewolucyjnego programu.

Nie można być satyrykiem politycznym, jeśli nie rozumie się wagi tego wielkiego faktu, który odbędzie się w dniach między 5 a 20 grudnia r.b. w Warszawie.

Dlatego ~~nie można być satyrykiem politycznym~~, bo ^{w jakim razie} nie rozumie się wtedy, ^{czyje się, polonijny, aby dawać odznaczalności, podobnie} kto będzie z roku na rok bardziej rządził tym krajem i kto będzie

faktycznie rządził nie tylko w sensie politycznym, ale gospodarczym i kulturalnym i kto będzie czołowym konsumentem dóbr kulturalnych w tym kraju. Nie można rozumieć walki klasowej na wsi, jeśli nie widzi się konkretnie i wie, na czym ^(walki na wsi) polega ona i o co chodzi na wsi, jeśli nie widzi się ^(tego) tej mechanicznej walki, w której w Polsce demokracji ludowej mamy obecnie jeszcze wyzysk chłopów polskiego przez bogacza wiejskiego i że często chłop musi oddawać bogaczowi połowę dni roboczych. Nie można tego robić, jeśli nie widzi się, w jakim stanie kulturalnym i w jakim stanie gospodarczym żyje jeszcze wieś polska. Jeżeli nie rozumie się dialektyki pewnych procesów, że ten podział ^(wzrost i zanik) ustroju kapitalistycznego na wieś i miasto w miarę rozwoju naszego przemysłu będzie coraz bardziej zanikał, i dzięki ustrojowi socjalistycznemu, co nie jest sprawą roku, czy dwóch lat, ale sprawą kilkunastu lat, nastąpi wzrost przemysłu i wzrastanie naszej siły ^(wzrastanie) nośnej i ~~kawalek~~ elektryfikacji wsi i ~~zamianie~~ ^(zamianie) tych barier przegród, jakie istnieją między miastem a wsią. I że ta walka ^(nie jest walką, tylko an drows) na wsi to pod kierownictwem klasy robotniczej może się wtedy odbyć, jeśli ta klasa robotnicza będzie świadoma tego, czego chce i jeśli cała ^(cała) klasa robotnicza będzie podniesiona na wyższy szczebel kulturalny.

Z tego wynika, że ten konsument masowy, dla którego pracujemy, będzie z roku na rok ^(co roku) coraz więcej rozumiał i coraz więcej wiedział, i będzie czuł coraz bardziej swą siłę, jak ten robotnik, który na Naradzie Gospodarczej PPR'u w Warszawie stanął na trybunie i powiedział: " Proszę Towarzyszy i proszę dyrektorów! My dzisiaj nie jesteśmy tym, czym byliśmy 3-4 lata temu. My dzisiaj umiemy mówić zupełnie innym językiem! "

I stąd wynika, że istnieje dramat w naszym środowisku lewicowym między moimi towarzyszami a niektórymi z przed 1939 roku a ich obecnym nastawieniem. Dramat ten istnieje i polega na tym, że niektórzy lewicowcy z przed 1939 r. zaskaniając się swoją lewicowością do 1939 r., którą cenimy i szanujemy, uważają, że funkcja ^(y) lewicowców do 1939 r. w walce z sanacją i z faszyzmem jest przedłużanie jednej i tej samej linii, a to jest fałszywe.

~~kawalek~~ ~~ludowy~~ ~~wykonalny~~ ~~linia~~ ~~podział~~ ~~Papierkiem kłopotliwym i linią~~

Papierkiem lakmusowym i linią podziału lewicowości jest tylko to, w jakim stopniu ten lewicowiec zrozumiał zupełnie inną funkcję lewicy dzisiaj, aniżeli była funkcja tej lewicy do 1939 roku.

Jest to dramat, który przeżywa szereg lewicowców. Mówię o tym dramacie otwarcie. Przeżywał go cały szereg ludzi w Rosji po rewolucji, którzy w walce z caratem wykazywali całą ostrość i całą siłę swego talentu i którzy nie potrafili przejść do tego okresu to, o co walczyli faktycznie się realizuje.

Stąd ich obcość przeciwko sanacji nie mogą się wyładować po linii prostej zamienia się w malkontenctwo jałowe i konflikty, które nikomu nie są potrzebne.

Po to, żeby być satyrą polityczną i po to, aby odczuwać tempo i rytm życia, należy czuć gniew i złość mas ludowych, a jest nie gniew i nie ta złość.

Facit indignatio reusum! Bez gniewu i bez nienawiści wrogiej ~~wielkiej~~ ~~ni~~ ~~mas~~ ~~ni~~ ~~nie~~ ~~powstanie~~ ~~wielka~~ satyra polityczna w Polsce.

Z tego trzeba zdać sobie sprawę! Poza biegiem tych rzeczy, na uboczu gdzieś na biurku ta satyra nie powstanie.

Widzimy zjawisko, o którym chcę powiedzieć, że 80% naszej satyry we wszelkiej postaci politycznej jest skierowana ^{nie} na najbliższego wroga, który jest w kraju, ^a jest nim biurokrata, bogacz wiejski i spekulant miejski i myśmy szereg walk w tym roku stoczyli, a skierowana jest tylko na zagranicę. Ja w ucieczce do zagranicznego dowcipu, w bicie Marshalla i Trumana widzę jedną rzecz - nieuctwo albo brak zrozumienia dla spraw wewnętrznych albo tchórzostwo przed podjęciem walki przez satyrę z wrogiem, który jest w kraju.

Stoczyliśmy walkę ze spekulantem i przeprowadziliśmy ją zwycięsko, gdyż pokonaliśmy go. Jak wiele przyczyniła się do tego satyra? Bardzo mało. Toczmy szereg batalii z nieludzkim stosunkiem przedwojennych urzędników, albo, którzy przejęli ich maniery w stosunku do robotnika. Jak wiele w tym pomogła satyra?

Dam przykład konkretny z mojego podwórka. Jest taki piękny temat dla satyryka, jak ten stan, jaki był na naszym odcinku kulturalno-oświato-

wym do niedawna. Kiedy rozmawiałem z autorami i mówiłem im jedźcie do małego miasteczka, by dowiedzieć się, co powie nauczyciel w małym miasteczku. Przyjeżdża tam instruktor kulturalno-oświatowy straży pożarnej, następnie instruktor oświatowy Samopomocy Chłopskiej oraz przyjeżdża instruktor kulturalny ZMP, przyjeżdża także delegatka Ligi Kobiet. Siedzą sobie w hotelach, wołają codziennie na swe zebrania nauczyciela ludowego z tego miasteczka i wszyscy go instruują. Czy to nie jest piękny system obyczajowy. /Wesołość/. Można ~~xx~~ wyśmiewać i wykpiwać ten bałagan na niektórych odcinkach, pomóc nam wyjść i wybrnąć z tego labiryntu. Ale nikt nie odezwał się, mimo, że kilkakrotnie dawałem materiał. Bo to jest obce. Czy nie czujecie wyobcowania od spraw najbliższych, krajowych które najbardziej będą boleć i ucieczkę do Marshalla i Trumana, w których można walić i walić. Trudno walić w konkretnego wroga, który jest na każdym kroku, na miejscu i przy nas.

Jeżeli minister Minc na Naradzie Gospodarczej mówił o zamkniętym światku niektórych dyrektorów, który jest zamknięty między baterią telefonów a usłużną sekretarką i kierownikiem biura oraz "Chevroletą", która wozi go tam i z powrotem. Jeśli min. Minc mówił o tym, to mamy takich dyrektorów. Jeśli robotnicy mówili o tym, ~~k~~ jak nie po ludzku i nie w nowym duchu odnosili się dyrektorzy do kwestii mieszkań robotniczych. Jeśli na każdym kroku są pozostałości kapitalistycznego stosunku do człowieka pracy w Polsce, to czy zabrania ktoś ukazywać te fakty nieuogólniając tego, że całe życie jest takie i podawać je w druku. Nikt.

W tej walce, która jest codziennie u nas prowadzona nieraz zabrakło pióra satyryka i rysunku naszego karykaturzysty.

Chcę przejść do satyry na tematy międzynarodowe. To, co mówiłem, że nie widzimy wroga wewnętrznego, to nie znaczy, że dacie pomniejszyć znaczenie satyry międzynarodowej i znaczenie nakładu tej wielkiej walki, jaka toczy się na arenie międzynarodowej dla języka satyryka czy humorysty, a wręcz odwrotnie. Jesteśmy od 4,5 lat w Polsce świadkami nawrotnych fal hysterii wojennej i paniki wojennej i ~~xxxix~~ terroru

bomby atomowej. Od 4,5 lat jesteśmy świadkami tego, że nasze życie gospodarcze i naszą odbudowę starają się świadomie, a jeżeli nieświadomie, to narażają świadomości agencji mieć histerię i panikę, która zmniejsza siły odbudowy gospodarczej kraju i która na każdym odcinku utrudnia nam pracę. Wystarczy przeanalizować sytuację międzynarodową, wystarczy spojrzeć trzeźwymi oczyma na te procesy, jakie zachodzą, ażeby zdać sobie sprawę z tego, co mówili i co mówili kierownicy naszej nawy państwowej oraz, co kierownicy partii politycznych powtarzali od szeregu lat, że nie ma realnych przesłanek do wojny ani dziś ani jutro ani za rok ani też w najbliższych kilku latach. Ta nasza analiza z przed trzech lat, kiedy wołamy: "ostrożnie z bombą atomową" w okresie największej histerii. Ta analiza mogła ukazać, jakie procesy odbywają się w świecie.

Kto z was czytał mowę ministra Mołotowa wygłoszoną przedwczoraj w Moskwie i kto wmyślał się i wczuł w ton tej mowy i przeanalizował to, co odbywa się obecnie tam, co odbywa się w ludowej Europie i co odbywa się w Chinach, to zda sobie sprawę z tego spokoju i z tej wielkiej wiary i wielkiej siły, jaka tkwi w tych krajach, które budują socjalizm oraz, jaka tkwi w przemówieniach ministra Mołotowa na temat Związku Radzieckiego.

Rozmawiałem wczoraj z członkami naszej delegacji, która powróciła z Paryża i otrzymałem ~~xx~~ list od jednego z dziennikarzy francuskich, najbardziej kompetentnego w tych sprawach. Ostatnia sesja ONZ wykazała niemoc, skłócenie wewnętrzne w łonie krajów bloku kapitalistycznego. Wybory w Stanach Zjednoczonych i wybór Trumana były przeprowadzone pod maską Roosevelta i Wallacea wraz z całą frazeologią lewicową i są one wyrazem świadczącym o tym, że naród amerykański .....

Trzeba analizować dzień po dniu rosnące siły partii robotniczej w Ameryce, partii komunistycznej we Francji i partii komunistycznej we Włoszech. Trzeba analizować sytuację polityczną w Anglii a szczególnie we Francji i przypomnieć sobie, na ile pomyliliśmy się w ciągu lat w tym, że de Gaulle dojdzie do władzy i że za dwa miesiące będzie wojna i że Anglia ma już blok i określiła nawet, gdzie fortece powietrzne lądować będą w Europie. Trzeba to przemyśleć i przeanalizować oraz zestawić z realną sytuacją międzynarodową, z tym zwartym blokiem 500 milionów, który istnieje

z tym wewnętrznym zakłamaniem i chaosem gospodarki kapitalistycznej i z tym wielkim szantażem, który uprawiany jest po to, ażeby zniszczyć nastroje budowy optymistycznej, które są w krajach gospodarki planowo-socjalistycznej, by pomyśleć, że tylko ta satyra polityczna, którą mamy w prasie jest tą, która została zszabronizowana w wielkim stopniu i jest tą, którą może okazać nam wszystkim te procesy, jakie toczą się w Polsce, by wyjaśnić naszemu społeczeństwu te bezsporne fakty, że ktoś, kto idzie naprzód i jest ktoś, kto cofa się. Jest to jasne, śmiem twierdzić.

Gdy weźmiecie przykład z największych satyryków w historii, to byli to najbardziej czuli politycy i najbardziej wiedzący politycy. Oni w swojej wielkiej wiedzy dochodzili do wielkiej sztuki satyry. U nas na tym odcinku jak i na innych tkwi to, co było do roku 1939 - kult talentyzmu. "Mam talent i wiedza nie jest mi potrzebna". Grunt to talent, ~~talenty~~ jakby to był w wielkiej literaturze i sztuce i tworzyło się tylko dzięki talentowi. Czy talent nie był elementem wielkiej wiedzy i nauki i ^zambicji poprawiania form pracy rezygnuje się. Ja w tej formie talentyzmu widzę dużo uchybień na całym froncie artystycznym.

Muszę powiedzieć o satyrze międzynarodowej, a może jestem nieważnym czytelnikiem pism satyrycznych. Widzę kopiowanie tego i powtarzanie tego, co mówiło się rok i dwa lata temu. Jest to nieskuszone i nieprawdziwe, bo nie zgodzę się z tym, co zaszło na świecie. Niektórzy pisarze i rysownicy tak samo piszą i rysują jak 2 i 3 lata temu. Nie można mieć cynicznego stosunku do swojej pracy i do swego zawodu.

Satyryk to nie jest zdun, któremu wszystko jedno, w czym kieszkanu piec ustawi. Jeśli ktoś ma taką postawę, to jest to fałszywa i nieuczciwa postawa wobec siebie i wobec swojej pracy. /Oklaski/.

Proszę Koleżanki i Kolegów! W referacie swym nie osiągnąłem całości zagadnienia, ale chciałem kilka słów powiedzieć o ~~satyrze~~ satyrze w Związku Radzieckim. Wiemy, jaka była dyskusja w redakcji "Krokodyla". Wiecie, że w Związku Radzieckim na każdym odcinku odbywają się wielkie twórcze dyskusje, e których analizuje się pewne rzeczy i poprawia błędy, a obecnie walczy się z pewnym naturalistycznym wykoślawieniem w sztuce i z pewną jedno-kierunkowością.